

“Klassiklərin də müasir baxışa ehtiyacları var...”

Azərbaycanın teatr səhnəsinə istər rejissor, istərsə də aktyor kimi çox böyük sənətkarlar öz imzalarını həkk ediblər. Bununla yanaşı, ustadlar həm də milli teatrımıza özlərinin əvəzsiz töhfələrini veriblər. İndi bəziləri böyük sənətkarların keçmişdə qalması fikrini söyləməyi xoşlayırlar. Amma ətrafımıza diqqətlə boylansaq, yanımızda bizimlə eyni zamanı bölüşən ustad sənətkarların olduğunu görürük. Biz, sadəcə olaraq, bunun fərqi varmıq...

Azərbaycanın tanınmış teatr rejissoru, Xalq artisti, Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin professoru, Azərbaycanca Kamera Teatrının yaradıcısı Cənnət xanım Səlimova məhz belə ustad sənətkarlardandır.

– Cənnət xanım, uzun və mənalı bir ömrün ahılıq mərhələsi necə keçir? Pensiyaçı olmaq sizdə hansı hissləri yaradıb?

– Pensiya elə iş başında keçir. Yaxşı ki, belədir, yoxsa həyat mənimçün dözülməz olardı. Universitetdə tələbələrimlə tamaşalar hazırlayırdıq. Yeni bütün gün sevdiyim işlə məşğulam. Şükürlər olsun ki, məişət qayğılarım yoxdur, onlardan azadam. Etiraf edirəm ki, kommunal xərcləri ödəmək, səhhətimlə bağlı maddi sıxıntı çəkdiyim vaxtlar da olub. İndi o problemlər yoxdur və rahatlıqla sevimli işimlə yaşayıram. Sizi əmin edirəm ki, pensiya, mükafat kimi şeylər yalnız maddi problemləri aradan qaldırmaq üçündür, onlar işdən aldığı zövqü əvəz eləmir. Altmış ildən çoxdur ki, həm universitetdə dərs deyirəm, həm də teatrdə işləyirəm. Bunlarsız həyatımı təsəvvür belə edə bilmirəm. Ona görə də Milli Gənc Tamaşaçılar Teatrında da hərdən uşağ tamaşalarını hazırlayıram. Bu yaxınlarda S.S.Axundovun “Qaraca qız” əsərini yeni quruluşda səhnələşdirdik. Gündüz premyerası oldu, axşam isə çoxdan hazırladığım “Lənkəran xanının vəzir” tamaşası oynanıldı. Milli status verilən teatrın ilk işi klassikanı təbliğ etməkdir. Milli Gənc Tamaşaçılar Teatrı ölkədə yeganə teatrdır ki, M.F.Axundzadənin bütün əsərlərini səhnələşdirilib. Gənc nəsil bu zəngin ədəbi irsi bilməlidir. Hüseyn Cavidin “Şeyx Sənan” əsəri 30 ildir səhnədən düşmüşür. Bu teatrdə Cəfər Cabbarlının “Ay-dın” dramını səhnələşdirmişəm. Əsas məsələ milli irsin qorunması və gənc nəslə ötürülməsidir. Molyer, Şekspir yaradıcılığı da həm millidir, həm də dünyəvi.

– Klassik əsərlərə səhnə həlli verəndə onu bu günə əlaqələndirmək lazımdır, yoxsa klassika olduğu kimi saxlanmalıdır?

– Mütləq yenilik lazımdır. Hətta Mirzə Fətəli bu gün yeni, müasir yanaşma tələb edir. Çünki o, çar məmuru idi, bəzi hallarda istədiyi kimi yox, tələb olunduğu kimi yazmağa məcbur idi. Bəzi əsərlərində Qafqazda Çar Rusiyasının təbliğatını

yeritməli idi. Deməli idi ki, bu xalq ancaq quldurluqla, çapıb-talamaqla məşğul olub, ruslar bunlara mədəniyyət gətirdi. Bax, bu, adama çox ağır gəlir. Nizamini, Nəsimini, Vaqifi yetirən xalq bu münasibətə layiq deyil. Ona görə də mən Axundzadənin əsərlərinin quruluşuna yeni, müasir və fərqli bucaqlardan yanaşıram. Bu yaxınlarda tələbələrimlə “Hacı Qara”-nı hazırladım və Heydərini monoloqunu məndən tamamilə çıxartdım. Çünki orada deyir: “Ömür boyu oğurluq-quldurluqla yaşamış, indi necə olacaq...?”.

Guya, Çar Rusiyası bizə mədəniyyət, mənəviyyət gətirib. Əslində, qətiyyənlə belə deyil. Teatr kitabxana deyil, canlı orqanizmdir. O, tamaşaçıya, mühitə, ətrafda və dünyada baş verənlərə reaksiya göstərməlidir. Teatr ədəbiyyata müasir dövrün nəzəri ilə yanaşmalıdır.

– İlk ixtisasınızın filoloq olması burada özünü bürüzə verir. Gəlin, yaradıcılıq yolunuzun başlanğıcına qayıdaq. Necə oldu ki, filoloq məşhur rejissorla çevrildi?

– Mən hələ də filoloqam. Mütaliəni çox sevirəm. Müasir poeziyanı izləyirəm, oxuyuram. Validəyinizlərimə minnətdaram, mənə dedilər ki, normal diplom al, rejissorluğu oxuyub aldığı diplom bizə lazım deyil. Orta əsrlər ədəbiyyatını, antik ədəbiyyatı, Azərbaycan, rus, ingilis ədəbiyyatını bilmək işimə çox yararlıdır. Yeri gəlmişkən, Azərbaycan ədəbiyyatından çox gözəl müəllimim vardı. İndi gənc rejissorun həqiqətən savadlı, intellektli olması nadir haldır. Biz tamaşaçıya mənəviyyət ötürürük. Buna görə də, ən azı, yarım addım ondan öndə olmalıyıq. İndi zaman başqaqdır, şounu bildilərsə, deməli, uğurludurlar. Neynəmək olar, yəqin onlar da lazımdır, amma biz də lazımıq.

– Ömrünü Azərbaycan teatrına həsr etmiş sənətkar kimi hansı dövrü bizim teatr mədəniyyətinin renessansı hesab edirsiniz?

– Şahidi olduğumu deyəcəm. Milli Dram Teatrında eyni vaxtda səhnəyə Hökümə Qurbanova, Ələsgər Ələkbərov, Leyla Bədərbəyli, Məhluqa Sadiqova, İsmayıl Osmanlı, Səməndər Rzayev, Amalya Pənahova, Həsənağa Turabov, Şəfiqə Məmmədova, Hamlet Qurbanov, Hamlet Xanızıadə, Fuad Poladov çıxırdılar. Sonra hamısı yaxın zamanlarda getdi. Ya səhnədən, ya da həyatdan.

Yeni nəsil onları əvəz edə bilmədi. İndi həmin səhnədə o sənətkarlara bərabər aktyor görmürəm. Amma inanıram ki, həmin dalğa təkrarlanacaq.

– Səməd Vurğun adına Rus Dram Teatrı, Musiqili Teatr sənət yolunuzda uğur pillələri olub. Bəs, Kamera Teatrını yaratmaq istəyi nədən yarındı?

– Opera Teatrında da işləmişəm. Kamera Teatrı yaradıcılığımın ən xoşbəxt dönməsidir. Sevimli tələbələrimlə yaratmışdıq o teatrdə. Bütün arzularımızı Kamera Teatrında həyata keçirdik. Zəngin repertuarımız vardı. Həmin əsərlər hələ də Milli Gənc Tamaşaçılar Teatrının səhnəsində oynanılır. O teatrdə çox istedadlı aktyorlar çalışırdılar. Tez-tez qastrollara gedərdik, bizi tanıyırdılar. Bizə bina vermədilər, olduğumuz yerdən çıxardılar, dağılmalı olduq. Başqa çıxış yolu olmadı, amma bu gün etiraf etmək lazımdır ki, bu, heç də düzgün çıxış yolu deyildi. Əsas odur ki, tamaşaçını itirmədik, o, bizi bu gün də Milli Gənc Tamaşaçılar Teatrının səhnəsində izləyir.

– Sonuncu sualınız teatrdən kənar olacaq. Dünya şöhrətli soydaşımız Lütfi Zadənin xalası qızı olmaq sizə nə verib, həyatınıza əlavə nə dəyər gətirib?

– O, qeyri-adi insan idi. Yaxın ətrafı alimlər, onun kəşflərini alqışlayan adamlardan ibarət olardı. Doğrudur, o, tərif eşitməyi xoşlamazdı. Vaxtı o qədər məhdud idi ki, mən də istəməzdim onu teatrdə itirsin.